

»Sina« g. Antonu Aškercu ter ima priloženo lepo sliko gospoda režiserja R. Inemanna v ulogi Cirila. *Protej.*

Nove poezije. Napisal Anton Aškerc. V Ljubljani. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg 1900. — Že tretjo zbirko poezij nam je poklonila s to knjigo plodovita, genialna Aškerčeva muza, in takoj tu naj konstatujemo, da je njeno najnovejše darilo ne le najobsežnejše, nego tudi najzrelejše, idej najbogatejše, po svojih sujetih pa nedvomno najoriginalnejše. Na 222 straneh je zbral A. Aškerc bujne plodove svojega duha in srca zadnjih treh let ter jih izročil svojemu narodu v skupno povitih štirih šopkih, katerih vsak je sestavljen iz različnih opojnih cvetk poezije. V prvem šopku so lirske pesmi, v drugem popotne pesmi s potovanja po Italiji, v tretjem epske pesmi, v četrtem pa pod zaglavjem »Pavliha na Jutrovem« satirske pesmi. Večina teh krasnih umotvorov je bila natisnjena v »Ljublj. Zvonu«, toda v vsakem oddelku teh »novih poezij« je nekaj še nenatisnjenih, oddelek »Iz popotnega dnevnika« pa je docela nov. Vseh skupaj je 27 še neobjavljenih pesmi, med katerimi je nekaj naravnost klasične globočine in prelestne lepote. A tudi nekatere že objavljene pesmi je avtor predelal ali opilil. Za danes knjigo svojim čitateljem Aškerčeve »Nove poezije« le naznanjamo, pridržujoč si obširnejšo študijo za prihodnjo številko »Ljubljanskega Zvona«. Menimo pa, da je med bogatimi literarnimi darovi, ki vise na letošnjem slovenskem božičnem drevesu, ta nova Aškerčeva knjiga najlepši, najtehtovitejši. Take pesniške zbirke v vsem svojem slovstvu doslej nismo imeli. Ta knjiga pa nam utrjuje tudi ponosno nado, da dobimo od A. Aškercu, ki stoji danes na vrhuncu svoje duševne zrelosti, še mnogo takih del, ki stavijo naše slovstvo v prve vrste slovanske literature. *F. G.*

Slovensko gledališče.

I. Dramske predstave. Da so se pred sedemdesetimi leti ljudje navduševali za Raimunda in njegove dramatične proizvode, temu se jaz ne čudim. Vestno se držec sveta Goethejevega gledališkega ravnatelja, ki veli: »Besonders aber lasst genug geschehn!« je gledal Raimund pri vseh svojih igrah v prvi vrsti na to, da je spravil čim več dejanja na oder. O tem smo se lahko iznova prepričali pri njegovem »Kmetu milijonarju«, katerega so predstavljali na našem odru prvič dne 19. oktobra, a ponavljali dne 21. oktobra m. l.

Blesteče stvaritve razkošne pesnikove domišljije se vrste v tej čarovni bajki s pristnimi slikami iz realnega življenja, in pred sabo vidimo sedaj čarobna bitja, sedaj človeštvo v njegovih veselih in žalostnih urah.

A v onih časih, ko je pisal Raimund svoje drame, so imeli ljudje druge potrebe, nego jih imamo mi dandanes. V nadnaravnem svetu se današnje človeštvo ne počuti več dobro, a oni tipi iz realnega življenja, katerim pristnosti ne gre odrekati, so danes že zastareli, in to je vzrok, da nas Raimundove igre ne morejo zanimati več kdo ve kako. Kar je trajne vrednosti v njih, to je humor, s katerim so pasičene skozinsko. In še nekaj dobrega imajo na sebi! Nekako blagodejno pomirjene se čutimo, kadar gremo od kake Raimundove igre. Živci nam niso razburjeni kakor pri kakem modernem umotvoru, in

ko zapuščamo gledališče, nam glava ni polna borečih se težkih misli, ampak tako nekako prijetno trudna in zaspana nam je. No, kaj takega je včasih tudi dobro!...

Uprizoritev te igre hi bila posebno vzgledna. Za to je naš oder premajhen in scenični aparat prenedostaten. Tudi nismo še nikdar zapazili, da bi bile našim igralcem uloge nadnaravnih bitij posebno prijale, a to jim je najbrž prej v pohvalo, nego v grajo. Dobra sta bila g. Verovšek (Ajakseljšek in g. Housa (Fortunat).

Dne 26. oktobra so ponavljali »Logarjeve«, dne 29. oktobra pa »Jerneja Turazerja«.

Z jokavo Raupachovo žaloigro »Mlinar in njegova hči« so se naslajali oni sloji našega občinstva, ki sicer ne vidijo nikoli ali le malokdaj gledališče od znotraj, lani celo dvakrat in sicer zvečer 1. novembra in popoldne 12. novembra. Na večer zadnjega dne so bili na vrsti Schillerjevi »Razbojniki«.

Dne 16. novembra pa je videlo naše občinstvo po daljšem premoru spet enkrat »Revizorja«, znamenito satiro Gogolovo.

Gogol se ne poslužuje v svoji satiri tako finih sredstev, kakor morda kak francoski satirik, to v prvi vrsti pač zato ne, ker je baš Rus, nadalje pa tudi radi tega ne, ker mu je bilo do tega, da razgrne brez daljših okolišev vso resnico in da razkrinka do nagote one ljudi, proti katerim je naperjena njegova satira. Ne samo zbadati, docela osmešiti je hotel gotove kroge, in to se mu je posrečilo s polno mero. Kako se dajo oni uradniški poštenjakoviči voditi za nos, kako se razvesele, ko vidijo, da je dozdevni »revizor« mož njih vrste, ki ljubi rubelj, in kako se jim raztegnejo obrazi, ko se preverijo, da so postali žrtev slabe vesti, to vse je res velezanimivo in naslikano z nepresegljivo realitiko. Čemur se čudim, je to, da se je dobil v nazadnjaški, neprosti Rusiji mož, ki je imel pogum, tako neusmiljeno vihteti bič zoper javne funkcionarje, dočim se v naprednjaški in prosti zapadni Evropi, kjer so vladale še nedavno podobne razmere, ni oglasil nihče, prav nihče...

Igrali so »Revizorja« prav dobro, in se je odlikoval zlasti g. Inemann v naslovni ulogi. Pohvaliti moramo tudi gospo Danilo, gospodično Slavčevo pa gospode Verovška, Danila, Deyla, Oreška in Housa.

Dne 20. novembra, ko so igrali »Revizorja« drugikrat, nam je bila dana prilika, videti spet enkrat ljubega gosta iz Zagreba, g. Ignacija Borštnika. Prevezel je od gospoda Inemanna poglobitno ulogo. Gospod Inemann je revizorja morda ostreje karakterizoval, zato pa je gospod Borštnik marsikatero podrobnosti v svoji ulogi fineje izvedel. Da se gospod Borštnik rad vglablja v filigransko delo, o tem nas je prepričal tudi s svojim Osvaldom v Ibsenovih »Strahovih«, v katerih je nastopil drugič kot gost dne 21. novembra. Gospoda Borštnika Osvald je bil natanko premišljen do najmanjše potezice. Vsak gibljaj v njegovem obrazu in njegovem životu je imel svoj namen, a tudi svoj pomen. Gospod Borštnik nam je dokazal s to ulogo, v kateri nam je podal nekaj povsem samosvojega, nekaj tako v podrobnostih, kakor v celoti dovršenega, da se je povzpel zares do jako visoke stopinje igralske tehnike. Če meni njegov Osvald navzlic temu ni bil simpatičen, je to pač moja krivda!...

Bolj upravičeno pa je vprašanje, nam je li pokazal g. Borštnik Osvalda takega, kakršnega si je mislil Ibsen? To vprašanje moramo naravnost zanikati, ker sledi iz igre same nedvojbeno, da si ga tako ni mislil. Kajti, kako bi bila

mogla biti tako ponosna nanj njegova mati, in naj je bila njena ljubezen še tako slepa, ako bi bil imel na sebi tako očite znake telesne propalosti, kakor jih je kazal g. Boršnik? Kako je mogoče, da bi ne bil črhnil pastor nobene besede, ko ga je videl takega, in kako mogoče zlasti, da bi se Regina tako čudila, ko čuje govoriti nekaj o bolezni?

Seveda, g. Boršnik je imel svoje vzroke za to, da je igral Osvalda tako! Brez dvojbe se zdi tudi njemu nemogoče, da bi nastopila katastrofa tako neposredno, in da bi iz pametnega človeka postal kar hipoma bebec...

Iz vsega pa se da sklepati, da Ibsen niti mislil ni nato, kako bodo predstavljali njegovega Osvalda, in da mu je bila to popolnoma postranska stvar...

Ljudska igra »Od stopinje do stopinje«, katero so uprizorili 2. in 8. decembra na našem odru, spada k dramatiškim proizvodom tiste vrste, glede katerih si nismo prav na jasnem, se li poslužuje pisatelj v njih pikantnosti v dosego moralnih smotrov, ali pa mu je morala le pretveza za to, da čim brez-brižneje razklada pikantnosti.

Vse je zavisno pač od tega, kako se igra izvaja! Zoper tako, kakršno smo jo videli mi, nimamo posebnega pomisleka...

Igrica je dobro izumljena. Okvir seveda, v katerega je vtesnjeno dejanje, ni original, temveč posnetek po znamenitejših izvirnikih...

V tej igri se je odlikovala gospa Polakova (Jelica), ki se zna držati, kakor smo to že večkrat poudarjali o njej, v takih kočljivih ulogah vedno prave srede. Prav zadovoljni smo bili tudi z gospodično Ogrinčevo (Vida) in gospo Danilovo (Zagorska) in gospodom Inemannom (Stroj), Deylom (Ivan), Houso (Jakob) in Verovšekom (Birtič).

Dne 14. decembra pa so se predstavljali prvič v letošnji seroni »Rokovnjači« in sicer precej temeljito predelani. Gospod Govékar bi se bil lahko zadovoljil z uspehom, ki so ga imeli »Rokovnjači« že lanjsko leto, in nikake posebne sile ni bilo, predalavati igro. Da je to storil navzlic temu, priča o njegovem resnem stremljenju po popolnosti in dovršenosti. Kar se je dalo iz Jurčičevega-Kersnikovega romana por. biti za dramo, to se je zdaj porabilo, in dvojim, da bi se mogel na podlagi tega romana ustvariti boljši dramatiški proizvod, nego nam ga je v predelani obliki podal g. Govékar.

Semtertja bi se dalo morda še kaj pripomniti, toda to bi bile res same malenkosti. Tako bi želel zdaj jaz na pr. in to morda baš iz tistega vzroka, radi katerega gospod Govékar v prvotni izdelavi svoje drame sploh ni bil spravil na oder Mozolove smrti, da bi rokovnjači Mozola ne pobili v gostilnici t. j. na odru, temveč zunaj gostilnice. Skozi odprto okno bi se slišala lahko vsaka beseda, in očem občinstva bi se lahko popolnoma odtegnil krvavi pobjoj, katerega je v igri že itak dovolj.

Toda če bi zahteval to in morda še kaj, bi se mi res lahko očitalo, da »cepim dlako« in g. Govékar bi bil upravičen, zaklicati mi: »De gustibus non est disputandum!«

To je gotovo: »Rokovnjači« in Logarjevi« sta dve izvirni narodni igri vsaka svoje vrste, na kateri smemo biti ponosni, in kateri nam govorita bolj k srcu, nego vse tuje ljudske igre, kolikor jih dozdej poznamo.

Igrali pa »Rokovnjačev« letos niso tako dobro kakor lani. Razen gospoda Inemanna in Deyla nam ni hotel to pot nobeden izmed igralcev prav ugajati. Kje je temu vzrok?

Z.